

УДК 352.741

Дмитро Володимирович ШВЕЦЬ,

доктор юридичних наук, доцент,

ректор Харківського національного університету внутрішніх справ

УПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДРОЗДІЛІВ КРИМІНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ

Сьогодні науково-технічні засоби, розроблені на основі новітніх досягнень природничих і технічних наук та впроваджені у практику правоохоронних органів, оптимізують їх діяльність. Без використання на практиці досягнень науково-технічного прогресу навряд чи можна говорити про оптимальне забезпечення правопорядку.

У загальному вигляді результати впливу науково-технічного прогресу на правоохоронну діяльність відображаються, зокрема, в такому: розширюються функції технічних засобів у процесі забезпечення правопорядку; вдосконалюються види та якості технічних засобів, прийоми їх використання; з'являються технічні засоби, здатні ефективно обробляти великі обсяги інформації та видавати за мінімальний час результат такої обробки; скорочується кількість персоналу, який обслуговує комплекси технічних засобів.

У червні 2015 р. Кабінет Міністрів України ухвалив Концепцію реформування державної політики в інноваційній сфері на 2015–2019 роки. Цим документом було започатковано низку реформ, покликаних модернізувати не лише економіку України, а й роботу державного сектора, зокрема правоохоронних органів. Отже, проблема впровадження інновацій у роботу правоохоронних органів і безпосередньо підрозділів кримінальної поліції стає все більш актуальною.

Питанням використання інноваційних технологій у протидії злочинності присвячені праці таких учених, як І. О. Воронов, С. М. Гусаров, М. В. Гуцалюк, В. Ю. Журавльов, В. П. Захаров, М. Ю. Літвінов, О. В. Манжай, С. С. Овчинський, А. Л. Осипенко, Ю. Ю. Орлов, С. М. Рогозін, Л. П. Скалозуб, В. П. Шеломенцев, В. В. Шендрик та ін. Використання інновацій у діяльності підрозділів кримінальної поліції є особливо важливим елементом протидії кримінальним правопорушенням.

Серед нових перспективних напрямків протидії кримінальним правопорушенням можна виділити низку інноваційних методів: GPS-системи; системи мобільного зв'язку; робототехнічні системи; комп'ютерна техніка та новітні засоби спеціальної техніки. Деякі з них уже продемонстрували свою ефективність у провідних країнах світу, тому можуть бути досить ефективно використані і в Україні.

Із метою оперативно-розшукової протидії кримінальним правопорушенням GPS-системи можуть встановлюватися на цінні об'єкти в місцях зі складною криміногенною ситуацією. Система приймання-передачі камуфлюється в об'єкті таким чином, щоб не бути помітною для стороннього ока та бути важкодоступною. Схема роботи подібної системи заснована на використанні розподіленої мережі об'єктів, які отримують інформацію про своє місцезнаходження із супутників і передають її на пульт диспетчера. Диспетчер, у свою чергу, повідомляє про всі позаштатні ситуації відповідних оперативних працівників, які обслуговують територію за місцем перебування «об'єкта-пастки». Оперативні працівники самі приймають рішення щодо переслідування об'єкта за маршрутом, указаним диспетчером. Найбільш перспективним використання таких GPS-систем вважається для запобігання кримінальним правопорушенням працівниками карного розшуку, зокрема тими, які спеціалізуються на виявленні, запобіганні та розкритті квартирних крадіжок.

Використання систем мобільного зв'язку для запобігання кримінальним правопорушенням також є перспективним напрямком протидії злочинності. Так, з метою попередження шахрайства в системах мобільного зв'язку пропонується зобов'язати

операторів надсилати громадянам інформацію про найбільш поширені види шахрайства у мобільних мережах, виявлені протягом звітного періоду. Реалізація такої ідеї може бути здійснена шляхом надсилання кожного місяця клієнтам оператора зв'язку короткого повідомлення такого змісту: «З інформацією про найбільш поширені види шахрайства в мобільних мережах, виявлених за останній місяць, ви можете ознайомитись за телефоном ...».

Крім зазначеного прийому загальної профілактики, необхідно також запобігати реєстрації в мережах зв'язку телефонних апаратів, які знаходяться на обліку як викрадені або не пройшли митного оформлення. Така ініціатива вже не перший рік обговорюється як у наукових колах, так і на найвищих гілках державної влади, проте досі не знайшла свого втілення у практичній площині. Внесення змін до нормативно-правових актів, які б унеможливили підключення викрадених телефонних апаратів до мережі, дозволило б суттєво знизити кількість їх викрадень, адже коло потенційних покупців такої техніки значно звузиться.

З метою оперативно-розшукової профілактики правоохоронці можуть використовувати так звані SMS-шлюзи та мобільні телефони-клони, які дозволяють здійснювати дзвінки з визначеного оперативним працівником номера. Вказаний прийом дає можливість у невідкладних випадках запобігти вчиненню кримінального правопорушення. Ще одним шляхом використання можливостей мобільних систем зв'язку у профілактиці кримінальних правопорушень є надсилання SMS-повідомлень профілактичного характеру особам, які звільнилися з місць позбавлення волі та перебувають під адміністративним наглядом. Можна також організовувати взаємодію через USSD-запити. У деяких випадках мобільні оператори можуть надавати послугу встановлення місця знаходження абонента за його згодою. Цю функцію також можна використовувати для профілактики злочинності.

На сьогодні використання новітніх технологій у запобіганні кримінальним правопорушенням все більше стосується робототехнічних систем, які є, по суті, новим поколінням технічних засобів протидії злочинності. Йдеться не лише про робототехнічні системи, що використовуються для знешкодження вибухових засобів, а й про більш складні моделі роботів, зокрема безпілотні літальні апарати.

Якщо в Україні використання безпілотних літальних апаратів у діяльності Національної поліції тільки обговорюється, то в інших країнах вже існує багаторічний досвід використання інноваційних технологій з метою покращення роботи правоохоронних органів.

Нині безпілотні авіаційні системи переживають бурхливе зростання у всьому світі. На ринок цього сегмента сучасної техніки виходять країни, що раніше не здійснювали наукової розробки та виробництва цих високотехнологічних комплексів, а саме: Індія, Пакистан, Іран, Сирія, Польща, Чехія, Норвегія. Безперечними лідерами є США, Ізраїль і Німеччина.

Поліцейські підрозділи закордонних держав використовують безпілотні літальні апарати у таких напрямках:

- поліція Німеччини – для вивчення місць пригод або злочинів, пошуку зниклих людей, а також для спостереження за масовими заходами [1];
- попередження злочинам і моніторингу обстановки під час масових заходів: багатофункціональний безпілотний авіаційний комплекс поліцейської служби використовувався для контролю та патрулювання території проведення ярмарку Китай – АСЕАН, що еквівалентно 120 задіяним поліцейським і 25 патрульним машинам [2, с. 45]; під час проведення рок-фестивалю у 2007 р. поліція Великобританії вперше використала апарати-квадрокоптери німецької компанії «Microdrones GmbH», обладнані відеокамерами та приладами нічного бачення [3];
- використовували безпілотної авіаційної системи для пошуку порушників дорожнього руху компанія «Aeronautics Defense Systems» спільно з Дорожньою поліцією Ізраїлю [3].

– у країнах ЄС поліцейські безпілотники обладнані пристроями для розпилення слезогінного газу, а також влаштовують навчальну погоню за злочинцем в умовах міста [4, с. 26].

Крім того, системи штучного інтелекту довели свою ефективність у прогнозуванні багатьох подій, зокрема в космічній галузі. Так само згадані системи можна ефективно використовувати для прогнозування злочинності або розвитку окремих подій, важливих для правоохоронних органів. Значення прогнозування злочинності для її запобігання підкреслюється і в нормативно-методичних документах США та Великої Британії.

Таким чином, враховуючи сучасний рівень злочинності і прагнення до євроінтеграції, необхідно переглянути підходи до запровадження сучасних інформаційно-аналітичних систем у діяльність підрозділів кримінальної поліції. Слід зазначити, що сучасний стан нормативно-правового забезпечення підрозділів кримінальної поліції не дозволяє повною мірою використовувати інформаційний потенціал згаданих систем оперативними підрозділами Національної поліції України, тому він потребує вдосконалення для приведення у відповідність до умов сьогодення.

Список бібліографічних посилань

1. Войтович О. Дрони в законі: як використовують безпілотники в Німеччині // DW : сайт. 13.06.2018. URL: <https://www.dw.com/uk/дрони-в-законі-як-використовують-безпілотники-в-німеччині/a-44200619> (дата звернення: 25.10.2020).
2. Головань О. М, Тробюк Д. В. Перспектива використання безпілотних літальних апаратів підрозділами Національної гвардії України під час охорони громадського порядку. *Збірник наукових праць Харківського національного університету Повітряних Сил*. 2019. № 2 (60). С. 43–47.
3. Військові БПЛА ТТХ різних країн. Безпілотник: огляд російських і зарубіжних безпілотних літальних апаратів (БПЛА). «Безпілотна революція» тільки починається // Oddagipermarket : сайт. 17.08.2020. URL: <https://oddagipermarket.ru/uk/kassa/voennye-bpla-tth-raznyh-stran-besplotnik-obzor-rossiiskih-i-zarubezhnyh.html> (дата звернення: 25.10.2020).
4. Гребенюк А. М. Рибальченко Л. В. Використання безпілотників для потреб поліції // Використання сучасних інформаційних технологій в діяльності Національної поліції України : матеріали Всеукр. наук.-практ. семінару (м. Дніпро, 28 листоп. 2019 р.) / МВС України, Дніпропетровськ. держ. ун-т внутр. справ. Дніпро, 2019. 140 с.